

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดเนื้อหาสาระเกี่ยวกับเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไว้ดังนี้

- 2.1 ประวัติการนิเทศการศึกษาในประเทศไทย
- 2.2 หน้าที่และบทบาทของศึกษานิเทศก์
- 2.3 กระบวนการนิเทศการศึกษา
- 2.4 การนิเทศภาษาไทย
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษา

2.1 ประวัติการนิเทศการศึกษาในประเทศไทย

การนิเทศการศึกษามีหลักปฏิบัติที่แตกต่างกันแต่ละยุคสมัยไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับนโยบายการจัดการศึกษาในยุคนั้นเป็นเช่นใด การนิเทศซึ่งถือเป็นฝ่ายปฏิบัติก็เร่งรัดปฏิบัติให้เป็นผลสำเร็จตามจุดหมาย ดังนั้นจึงแบ่งการนิเทศการศึกษาของไทยได้เป็น 2 ยุค คือ สมัยก่อนรัชสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งถือว่าเป็นการศึกษานอกระบบ และยุคที่มีการศึกษาที่มีระบบโดยเริ่มตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์เป็นต้นมา

ยุคแรกของการนิเทศ : การศึกษาที่ไม่มีระบบ

ก่อนรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว การศึกษาของไทยขึ้นอยู่กับวัดและวัง วัดเป็นสถานศึกษาของสามัญทั่วไป มีพระเป็นผู้สอน บุตรหลานของสามัญทั่วไปเมื่อเจริญวัยพอสมควรแล้วบิดามารดาก็จะพาเข้าวัดมอบตัวเป็นศิษย์ของพระ เพื่อให้พระได้ใช้สอยและในขณะเดียวกันก็ให้พระช่วยอบรมสั่งสอนศิลปวิทยาการต่าง ๆ ทั้งทางโลกและทางธรรมแก่บุตรหลานของตนเองด้วย วัดจึงได้ชื่อว่าเป็นครูอาจารย์ของประชาชน

วัดในฐานะเป็นศูนย์ศึกษาในสมัยโบราณพระภิกษุนอกจากจะให้วิชาการความรู้ (knowledge) แล้วยังมุ่งส่งเสริมแนะนำแนวทางด้านศีลธรรมจรรยา (moral) อีกด้วยเพียงแต่เป็นการศึกษานอกแบบ การศึกษาในวัดระยะแรกเป็นการศึกษาที่มุ่งปฏิบัติเพื่อเข้าถึงจุดหมายของศาสนาเป็นสำคัญ และผู้จะเข้าถึงจุดหมายก็ต้องสละเพศฆราวาสมาบวชเข้าอยู่ในคณะสงฆ์ ฉะนั้นการศึกษาของไทยในระยะนั้นเป็นเรื่องของแต่ละวัดแต่ละสำนักที่จะรับผิดชอบจัดการเป็นการทำงานภายใน ทั้งนี้สำนัก (วัด) ไทมพระผู้มีความรู้เชี่ยวชาญหลายสาขาวิชา ศิษย์วัดก็จะได้รับความรู้หลายสาขาวิชา

เช่นกัน ไม่มีระบบบริหารที่เป็นสัดส่วนลำดับชั้น ไม่มีศูนย์ธรรมที่จะคอยตรวจตรา นิเทศก์ ดูแล รักษา และปรับปรุงมาตรฐานการศึกษา การศึกษาของแต่ละวัดแต่ละสำนัก ย่อมเจริญหรือเสื่อมหรือสูญหายไปตามตัวบุคคล ทั้งไม่มีการควบคุมคุณภาพครูผู้สอนด้วย

ยุคหลัง : การศึกษาที่มีระบบ

ยุคนี้เริ่มตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงตั้งโรงเรียนให้พระบรมวงศานุวงศ์ และลูกข้าราชการเรียนหนังสือที่พระตำหนักสวนกุหลาบ และต่อมาได้ทรงตั้งโรงเรียนเพิ่มขึ้นเพื่อให้ประชาชนได้รับการศึกษา แต่งตั้งอาจารย์ใหญ่ขึ้นรับผิดชอบผลการศึกษานในโรงเรียนของตน ปี พ.ศ. 2438 มีการ "ไล้" หนังสือไทยขึ้น คือการสอบอ่าน เมื่อสอบผ่านจะให้ใบสำคัญเป็นเครื่องหมายเพื่อเป็นหลักฐานในการเข้ารับราชการ เมื่อการศึกษายาวตัวมากขึ้นจึงทรงประกาศตั้งกรมศึกษาธิการในปี พ.ศ. 2430 เจ้าหน้าที่พนักงานจัดการศึกษาขึ้นอยู่กับกรมนี้

ในด้านการควบคุมการนิเทศนั้น ให้เจ้าหน้าที่ส่งรายงานผลการเรียนและสอบมูลเกล้าฯ ถวายปีละ 2 ครั้ง นักเรียนที่สอบไล่ตัวประโยคได้และครูที่มีคุณสมบัติวิริยะในการทำงานจะได้รับรางวัลพระราชทานให้พิมพ์รายงานแสดงความดีและความเสื่อมเสียแห่งการปกครองโรงเรียน ประกาศให้ทราบ เพื่อจะได้เป็นตัวอย่างแก่ผู้ที่รับราชการนั้น ๆ ต่อไป ต่อมาได้เปลี่ยนนโยบายการปรับปรุงสมรรถภาพการสอนโดยจัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูขึ้นเป็นโรงเรียนแรกที่โรงเรียนเลี้ยงเด็ก ตำบลปทุมวัน ปี พ.ศ. 2435 ให้จัดพิมพ์หนังสือแบบเรียนหลวง แจกจ่ายไปยังหัวเมืองต่าง ๆ

พ.ศ. 2443 ตั้งพนักงานตรวจแผน มีหน้าที่ในการควบคุมแนวการศึกษาตามหัวเมืองด้วยวิธีสอบวิชาตามที่กรมวางแผนมาตรฐานไว้

ระหว่าง พ.ศ. 2425-2445 กระทรวงธรรมการได้ร่างหลักสูตร ระเบียบต่าง ๆ ควบคุมการฝึกสอนของโรงเรียนต่าง ๆ ให้เป็นไปตามระเบียบของบ้านเมือง สภาภาษาศาสนาไทยมองเห็นความจำเป็นด้านอนามัยจึงได้จัดการสุขภิบาลโรงเรียนขึ้นในปี พ.ศ. 2468 นอกจากนี้กรมวิชาการเริ่มควบคุมส่งเสริมการแต่งแบบเรียนให้มีมาตรฐาน รวมทั้งจัดให้มีการอบรมครูเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถของครู

ยุคใหม่ของการนิเทศการศึกษา

กรมวิสามัญศึกษา (ปัจจุบันรวมอยู่ในกรมสามัญศึกษา) มีวัตถุประสงค์ที่จะปรับปรุงสภาพการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาให้มีคุณภาพดีขึ้น จึงได้อบรมศึกษานิเทศก์ขึ้นเมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2495 ณ โรงเรียนสวนสุนันทาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2496 กรมวิสามัญศึกษา ได้แต่งตั้งศึกษานิเทศก์เป็นตำแหน่งทางราชการขึ้น โดยพิจารณาเห็นว่าโรงเรียนฝึกหัดครูในลำน

ภูมิภาคทำการผลิตครูอาจารย์คณะหนึ่ง แต่ยังคงครูอาจารย์ที่มีความชำนาญเฉพาะสาขาวิชา
จึงทำการคัดเลือกครูอาจารย์คณะหนึ่ง แต่งตั้งเป็นศึกษานิเทศก์ทำหน้าที่แนะนำปรับปรุงการสอน
และการบริหารโรงเรียน

ต่อมาในปี พ.ศ. 2497 กรมสามัญศึกษาได้เสนอแนะกระทรวงศึกษาธิการขอจัดตั้ง
ศึกษานิเทศก์กรมขึ้น เพื่อทำการนิเทศปรับปรุงคุณภาพการศึกษาระดับอนุบาล ประถมศึกษา ทั้ง
ตอนต้นและตอนปลายซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกรมให้มีมาตรฐานสูงขึ้น กระทรวงอนุมัติให้จัดตั้ง
หน่วยศึกษานิเทศก์ขึ้นเมื่อวันที่ 12 มกราคม 2497 โดยมีสำนักงานชั่วคราวอยู่ในบริเวณโรงเรียน
พญาไท งานส่วนใหญ่ในระยะนั้นเป็นงานค้นคว้า อบรมครู และแนะนำการทำอุปกรณ์การสอน สาธิต
การสอน ทำคู่มือและให้ความช่วยเหลือในส่วนภูมิภาค

ความต้องการด้านกาวนิเทศการศึกษาในส่วนภูมิภาคมีเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ ศึกษานิเทศก์
ส่วนกลางไม่อาจที่จะให้ความช่วยเหลือแก่โรงเรียนต่าง ๆ ได้อย่างทั่วถึงจึงจำเป็นต้องตั้ง
ศึกษานิเทศก์ในส่วนภูมิภาคขึ้น และขยายงานนิเทศการศึกษาให้กว้างขวางไปยังจังหวัดในปี
พ.ศ. 2500 ต่อมาในปี พ.ศ. 2503 กรมสามัญศึกษาได้ดำริให้มีการจัดตั้งคณะนิเทศก์ฝ่ายสามัญ
ศึกษาประจำภาคขึ้น 12 ภาคการศึกษา เพื่อส่งเสริมการดำเนินงานของโครงการพัฒนาการศึกษา
ส่วนภูมิภาค และเพื่อปรับปรุงคุณภาพโรงเรียนในส่วนภูมิภาคตามภาคการศึกษาต่าง ๆ
อีกส่วนหนึ่ง

ปี พ.ศ. 2498 ได้มีการตั้งกรมการฝึกหัดครูขึ้น โรงเรียนฝึกหัดครูที่เคยสังกัดอยู่ในกรม
วิสามัญศึกษาโอนไปขึ้นอยู่กับกรมการฝึกหัดครู และคณะนิเทศก์ที่เคยช่วยเหลือโรงเรียนฝึกหัดครูก็โอน
ไปสังกัดกรมการฝึกหัดครูด้วยและกรมอาชีวศึกษา กรมพลศึกษา ก็ได้ตั้งศึกษานิเทศก์ขึ้นประจำ
แต่ละกรม

อาจกล่าวได้ว่า งานนิเทศการศึกษาในปัจจุบันครอบคลุมทั้งในระดับจังหวัด เขตและ
ประเทศ

2.2 หน้าที่และบทบาทของศึกษานิเทศก์

2.2.1 หน้าที่และความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา
ศึกษาแห่งชาติ มีดังนี้

1) นิเทศเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนให้ได้มาตรฐานและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

2) พัฒนาวิชาการโดยการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง วิเคราะห์ วิจัย เทคนิคการสอน และเทคนิคการนิเทศ และเผยแพร่นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ระดับก่อนประถมศึกษา และประถมศึกษา

3) ร่วมมือประสานงานและให้ข้อคิดเห็นในการพัฒนาการเรียนการสอน ให้เป็นไปตามแนวจัดประสบการณ์ก่อนประถมศึกษาและหลักสูตรประถมศึกษากับสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดและสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

4) ปฏิบัติงานอื่นเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาที่ได้รับมอบหมายจากเลขาธิการคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

2.2.2 หน้าที่และความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดและสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร มีดังนี้

1) นิเทศเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนให้ได้มาตรฐานและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอและกิ่งอำเภอ

2) พัฒนาวิชาการโดยการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง วิเคราะห์ วิจัย เทคนิคการสอน เทคนิคการนิเทศ และเผยแพร่นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา

3) ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายในจังหวัดด้วยการประสานงานกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอและกิ่งอำเภอ

4) ดำเนินงานของศูนย์วิชาการจังหวัด

5) ปฏิบัติงานอื่นเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาที่ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด ผู้อำนวยการการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

2.2.3 หน้าที่และความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ มีดังนี้

1) นิเทศการเรียนการสอน ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของกลุ่มโรงเรียนและโรงเรียนเพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุจุดประสงค์ตามแนวการจัดกลุ่มประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาและหลักสูตรประถมศึกษา

- 2) สนับสนุนให้กลุ่มโรงเรียนและโรงเรียนสามารถนิเทศภายในอย่างได้ผล
- 3) ประสานงานวิชาการกับกลุ่มโรงเรียนและโรงเรียน
- 4) พัฒนาวิชาการโดยการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง วิเคราะห์ วิจัย เทคนิคการสอน และเทคนิคการนิเทศ และเผยแพร่นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ระดับก่อนประถมศึกษา และประถมศึกษาแก่กลุ่มโรงเรียนและโรงเรียน
- 5) ปฏิบัติงานอื่นเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา ได้รับมอบหมายจากหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ

2.3 กระบวนการนิเทศการศึกษา

กระบวนการนิเทศการศึกษา หมายถึง แบบแผนของการนิเทศการศึกษาที่ลำดับขั้นตอนไว้อ้างอิงกันอย่างมีระเบียบและแบบแผนนั้นจะต้องเป็นแบบแผนที่มีความชัดเจนในการดำเนินงานไว้อย่างชัดเจน และต่อเนื่องกันอย่างมีระเบียบ พร้อมด้วยเหตุผลและความเป็นไปได้

ฉะนั้น การนิเทศการศึกษาจึงเป็นการปฏิบัติงานตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ มีระบบระเบียบในตนเอง และเป็นวงจรต่อเนื่องตลอดเวลาซึ่งจะต้องยึดหลักการดังต่อไปนี้

- 1) กระบวนการนิเทศการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาคุณภาพ
- 2) การนิเทศการศึกษาในปัจจุบัน ควรจะได้รับการพัฒนารูปแบบการปฏิบัติ เพื่อให้เห็นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์อย่างแท้จริง
- 3) การนิเทศการศึกษาต้องดำเนินการไปอย่างมีระบบ สามารถบอกที่มา วิธีดำเนินการและผลการดำเนินการได้ชัดเจน แน่ชัด โดยระบบข้อมูล
- 4) การนิเทศการศึกษาเป็นวิชาชีพที่ควรได้รับการพัฒนาให้เกิดความก้าวหน้าต่อไปในอนาคต

ประโยชน์ที่จะได้รับจากกระบวนการนิเทศการศึกษา มีดังนี้

- 1) จะช่วยให้การนิเทศการศึกษาประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ
 - 2) ผู้ปฏิบัติมีแนวทางปฏิบัติงานที่ชัดเจน สามารถปฏิบัติได้
 - 3) ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้นิเทศ และผู้เกี่ยวข้อง มีแนวทางปฏิบัติร่วมกัน
- กระบวนการนิเทศการศึกษาตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งยึดวิธีการทางวิทยาศาสตร์เป็นหลัก ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

- ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ
- ขั้นที่ 2 การวางแผนและกำหนดทางเลือก
- ขั้นที่ 3 การสร้างสื่อ เครื่องมือ และค้นหาวิธีการ
- ขั้นที่ 4 การปฏิบัติการนิเทศ
- ขั้นที่ 5 การประเมินและรายงานผล

2.4 การนิเทศภาษาไทย

ภารกิจหลักเกี่ยวกับการนิเทศภาษาไทยประกอบด้วย

2.4.1 การบรรจุครูเข้าสอน

การบรรจุครูเข้าสอนภาษาไทยเป็นงานสำคัญอย่างหนึ่งของการนิเทศการนิเทศ ควรบรรจุครูที่มีความรู้ความชำนาญ และสนใจในการสอนภาษาไทย นอกจากนั้นครูที่จะเข้าสอนภาษาไทย ได้คิดและได้ผล ควรจะต้องผ่านการอบรมวิธีสอนมาแล้วก่อน จะทำให้เข้าใจกลวิธีในการสอนภาษาไทย ซึ่งเป็นผลดีต่อการเรียนการสอน

2.4.2 การจัดทำวัสดุประกอบการสอน

ผู้ทำการนิเทศมีทางที่จะช่วยปรับปรุงการเรียนการสอนโดย

- 1) เขียนเอกสารเกี่ยวกับหลักสูตร คู่มือครู แผนการสอน ที่เป็นสิ่งช่วยครูปรับปรุงการเรียนการสอนภาษาไทยให้ดียิ่งขึ้น
- 2) เขียนเอกสารเกี่ยวกับวิธีสอน เสนอแนะให้แก่ครู เพื่อครูจะได้นำเอาวิธีสอนที่ได้ผลไปปรับปรุงการสอนของตน
- 3) ผลิตตัวอย่างอุปกรณ์การสอนภาษาไทย เพื่อจะได้เอาไปเป็นแบบอย่าง เพื่อทำให้การเรียนการสอนได้ผลดียิ่งขึ้นและการเรียนก็จะสนุกสนานมีชีวิตชีวา
- 4) ผลิตแบบฝึกหัดเสริมทักษะวิชาภาษาไทย ซึ่งเป็นการลดภาระของครูผู้สอน และสร้างแนวคิดในการปรับปรุงงานการสอนให้แก่ผู้สอนด้วย
- 5) ผลิตหนังสืออ่านประกอบต่าง ๆ
- 6) ผลิตเทปที่จะช่วยการเรียนการสอนภาษาไทย เช่น เทปการฝึกฟังและพูด เทปการเพลงประกอบการสอน เป็นต้น
- 7) จัดทำเอกสารเสนอแนะ เรื่องเกมต่าง ๆ ที่ครูจะนำไปใช้ประกอบการเรียนให้ได้ผล

8) กิจกรรมต่าง ๆ ก็จำเป็นที่ผู้มีหน้าที่มีเทศจะต้องเสนอแนะผู้สอนให้จัดขึ้น เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาไทย เช่น การจัดตั้งชุมนุมภาษาไทย การจัดประกวดต่าง ๆ เป็นต้น

2.4.3 การนิเทศ

การนิเทศที่จะเป็นแนวทางช่วยเหลือครูอาจจะทำได้ดังนี้

1) การประชุมอบรมครู เนื่องจากปัญหาการสอนภาษาไทย ย่อมเกี่ยวข้องกับตัวผู้สอน ผู้เรียน วิธีสอนและการประเมินผล ดังนั้น จึงควรจัดประชุมอบรม เป็นการเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ครูผู้สอน และเป็นการแก้ปัญหาอย่างหนึ่ง

2) การให้ความรู้และประสบการณ์แก่ครู อาจทำได้หลายวิธี ได้แก่ การเชิญวิทยากร มาบรรยายตามความต้องการของผู้สอน การนำครูไปดูการสอนในสถานศึกษาอื่น ๆ การให้ความรู้ใหม่ ๆ เกี่ยวกับวิธีสอนหรือแนวคิดที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม การจัดหาเอกสารหนังสือค้นคว้าให้ หรือแนะแหล่งวิชาให้ การเสนอแนะให้จัดโครงการต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือเด็กและใช้วิธีสอนที่เหมาะสม

2.4.2 การติดตามผลงานของครู

การติดตามผลงาน เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกระทำ เพราะผู้มีหน้าที่มีเทศจะได้ทราบผลการปฏิบัติงานของผู้สอน ปัญหา และอุปสรรคในการทำงานหรือผลการประชุมอบรมเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษาไทย

สำหรับผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษาไทยนั้นมีหลายเรื่องดังต่อไปนี้
มยุรี (2529) ได้สร้างบทเรียนเสริมการอ่านสำหรับนักเรียนที่อ่านสำหรับนักเรียนที่อ่านช้า ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งผลวิจัยชี้ให้เห็นว่าการใช้บทเรียน ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ในการอ่านดีขึ้น

ประทีป (2529) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการสอนซ่อมเสริมวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้สื่อประเภทเครื่องเล่นกับการสอนซ่อมเสริมแบบปกติ ผลวิจัยสรุปได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของกลุ่มที่ได้รับการสอนซ่อมเสริมโดยใช้สื่อประเภทเครื่องเล่นมีคะแนน

เฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนซ่อมเสริมโดยวิธีปกติ และนักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อรูปแบบการสอนซ่อมเสริมที่ใช้ประเภทเครื่องเล่น

สุจินดา (2529) ได้ทำการศึกษาปัจจัยคัดสรรที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มทักษะภาษาไทย และคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสตูล พบว่า ปัจจัยที่คัดสรรที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ประกอบด้วยตัวแปร 6 ตัวแปร เรียงตามลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย ดังนี้ แรงจูงใจผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน การได้รับการสื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนภาษาไทย ความคาดหวังในการศึกษาต่อของนักเรียน สุขภาพหรือความสมบูรณ์ของร่างกายของนักเรียน ผู้ปกครองมีอาชีพการเกษตรกรรมและเจตคติในการเรียนภาษาไทย

2.5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียน

ปัจจุบันการนิเทศการศึกษาโดยศึกษานิเทศก์ไม่สามารถกระทำได้อย่างทั่วถึงเนื่องจากการขยายตัวในด้านจำนวนโรงเรียนและขนาดของโรงเรียน ทำให้บุคลากรในโรงเรียนมีจำนวนเพิ่มขึ้นกว่าแต่ก่อนมาก การนิเทศการศึกษาจากภายนอกโดยศึกษานิเทศก์ย่อมไม่เพียงพอเพราะจำนวนศึกษานิเทศก์มีน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนของโรงเรียนและครูในระดับมัธยมศึกษาที่กำลังเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เพื่อที่จะแก้ปัญหาในเรื่องนี้จึงจำเป็นต้องอาศัยวิธีการใหม่หรือกระบวนการนิเทศการศึกษาอีกแบบหนึ่งเข้ามาช่วยเรียกว่า "การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน" การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนเป็นความพยายามอันหนึ่งอันอื่นที่จะปรับปรุงส่งเสริมคุณภาพของการเรียนการสอนภายในโรงเรียนให้ดีขึ้น

ลิปพนนท์ (2518) กล่าวว่า การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นการนิเทศการศึกษาโดยอาศัยบุคลากรในโรงเรียนเองได้แก่ ครูใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ หัวหน้าหมวดหรือสายวิชา รวมทั้งครูที่มีความรู้ความสามารถความชำนาญ ตลอดจนประสบการณ์ในด้านการสอนเฉพาะสาขาวิชา บุคลากรเหล่านี้จะต้องสามารถทำการนิเทศครูในโรงเรียนได้ในรูปของการเป็นที่ปรึกษา การปรึกษางานในหมู่คณะ ตลอดจนการให้ความรู้ เพื่อเพิ่มเติมโดยถือหลักการหนักกำลังกับปฏิบัติงานให้สำเร็จได้ด้วยดี

ประสิทธิ์ (2529) ได้ศึกษาการประยุกต์ใช้วิธีการนิเทศแบบคลินิกในโรงเรียนประถมศึกษา โดยศึกษาแบบเจาะจงที่โรงเรียนชุมชนสหกรณ์นิคมวิทยา อ.ห้วย จ. เชียงใหม่ สรุปผลการวิจัยได้ว่า การนิเทศแบบคลินิกสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในโรงเรียนประถมศึกษาได้ครบตามกระบวนการของการนิเทศแบบคลินิกในรูปแบบที่เลือกนำไปประยุกต์ใช้ผู้นิเทศ ครูผู้สอน และผู้บริหารโรงเรียน มีความเห็นว่า หลักการ เหตุผล และเป้าหมายของการนิเทศแบบคลินิกเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการนิเทศการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา การนิเทศแบบคลินิกจะช่วยสร้างทัศนคติที่ดีของครูผู้สอนใหม่ต่อการนิเทศการสอน และเห็นว่าแนวคิดแนวปฏิบัติในการนิเทศแบบคลินิกควรรักษาไปเผยแพร่ให้มีการปฏิบัติอย่างทั่วถึงในโรงเรียนประถมศึกษา แม้มีอุปสรรคบางประการที่เป็นเทคนิคเฉพาะของการนิเทศแบบคลินิก แต่ก็สามารถที่จะพัฒนาหรือแก้ไขให้ดีขึ้นได้ในการนิเทศครั้งต่อ ๆ ไป

2.5.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศึกษานิเทศก์

จิระเทพ (2515) ได้ศึกษาวิจัยความคิดเห็นของครูประถมศึกษาที่มีต่อการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ พบว่า

- 1) ศึกษานิเทศก์ควรมีอายุระหว่าง 30-50 ปี มีวุฒิทางการศึกษาอย่างต่ำปริญญาตรี มีประสบการณ์การสอนมาแล้วอย่างน้อย 5 ปี และควรมีเพศได้ไม่น้อยกว่าสามวิชา
- 2) การปฏิบัติงานจริงของศึกษานิเทศก์พบว่า ตรวจเยี่ยมโรงเรียนน้อยมากไม่สนองความต้องการของครู
- 3) ครูคาดหวังจากศึกษานิเทศก์ก็คือการให้คำแนะนำและเป็นกันเองกับครู
- 4) การปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์แก้ไขปัญหาการเรียนการสอนได้เพียงเล็กน้อย และปรับปรุงคุณภาพการศึกษาในระดับปานกลาง
- 5) ผลการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ ด้านการแนะนำเพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษา พบว่า ครูต้องการมากแต่ศึกษานิเทศก์ปฏิบัติน้อย ด้านมนุษยสัมพันธ์ได้ตามต้องการของครู แต่การแสดงตนเป็นคนเด่นก้ำก่ายเรื่องของผู้อื่นยังมีอยู่ซึ่งครูไม่ต้องการ ด้านการทำประมวลการสอน คู่มือครู ศึกษานิเทศก์ ได้ทำตรงกับความต้องการของครู แต่ผลิตเอกสารทางวิชาการ การแพร่ข่าวสาร จัดศูนย์วิชาการและบรรยายทางวิชาการมีน้อยไม่ตรงกับความต้องการของครู
- 6) หักคะแนนไปของครูต่อการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์เป็นไปในทางที่ไม่ดี ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องหาทางวางแผนแก้ไขต่อไป

พรทิพย์ (2524) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวัง ของ
ศึกษานิเทศก์ตามทัศนะของครูประจำการและผู้บริหารในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า

- 1) ครูประจำการที่มีประสบการณ์น้อยและปานกลางมีทัศนะต่อบทบาทหน้าที่คาดหวัง
ด้านวิเคราะห์หลักสูตรสูงกว่าครูมีประสบการณ์มาก ครูที่มีวุฒิปริญญาตรีมีทัศนะต่อบทบาทที่คาดหวัง
ด้านวิเคราะห์หลักสูตรการบริหารการศึกษา งานติดตามประเมินผลสูงกว่าผู้มีคุณวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี
- 2) ผู้บริหารที่มีประสบการณ์น้อยมีทัศนะต่อบทบาทที่คาดหวังด้านวิเคราะห์หลักสูตรสูง
กว่าผู้มีประสบการณ์มาก ผู้บริหารที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี มีทัศนะต่อบทบาทที่เป็นจริงด้านการนิเทศ
การศึกษางานวิเคราะห์หลักสูตร ด้านพัฒนาการเรียนการสอนสูงกว่าผู้มีวุฒิปริญญาตรีขึ้นไป
- 3) ครูมีทัศนคติต่อบทบาทที่เป็นจริงด้านงานนิเทศการศึกษาสูงกว่าผู้บริหาร ครูที่มีทัศนะ
ต่อบทบาทที่คาดหวังด้านงานวิเคราะห์หลักสูตรสูงกว่าผู้บริหาร